

**דילמת הקורונה – קדימויות "תיעדוף" ומכונת ההנשמה
הרב מואיז נבון**

ISRAEL

- Mar 26, 2020 **As ventilators run short, health chief 'not optimistic' there'll be enough**
 Apr 15, 2020 **Netanyahu said to turn down UK request for ventilators**
 Jun 8, 2020 **Health Ministry draws ire by warning of 5,000 on ventilators in 2nd wave**

THE WORLD

- Mar 16, 2020 **Clinical Ethics Recommendations for the Allocation ...**
 Mar 19, 2020 **Ethical dilemmas in the age of coronavirus: Whose lives should we save?**
 "There is no way to find an exception," a doctor in northern Italy told the New England Journal of Medicine. "We have to decide who must die and whom we shall keep alive."
 Mar 23, 2020 **The Toughest Triage — Allocating Ventilators in a Pandemic**
 Apr 10, 2020 **Allocation of scarce resources during the COVID-19 pandemic ...**
 The current worldwide pandemic of the novel COVID-19 virus is taxing the global healthcare system ... Healthcare workers are faced with an epic proportion of medical and **ethical decisions** regarding allocation of these precious resources, especially **ventilators**. ... Physicians in Italy, the first European country plagued by the corona pandemic, were overwhelmed with difficult **triage** dilemmas as around 10% of those effected with COVID-19 require some form of respiratory assistance.... Similar to the battlefield model of triage, privilege is given to those with the 'greatest life expectancy', thus abandoning the traditional 'first come, first served' model.

"Who Should Be Saved First? Experts Offer Ethical Guidance"

The New England Journal of Medicine ... [favor] those with the best prospects for the longest remaining life. ... a British researcher said, "There are arguments about valuing the young over the old that I am personally very uncomfortable with," adding, ...

Dr. Emanuel disagreed with that interpretation: "The 20-year-old has lived fewer years of life; they have been deprived of a full life. If they have roughly comparable prognoses, then the fact that the 20-year-old has not had a full life counts in their favor for getting scarce resources."

...[Another study prioritized those with] the greatest chance of survival and the longest remaining life spans ...

"It didn't have to be this way"

The Italian College of Anaesthesia, ... [said to] guarantee ventilators for patients with the highest probability of therapeutic success – that is, those with the 'highest hope of survival'....

- בדרך כלל – מי שנכנס ראשון טופל ראשון
- בדרך כלל – מי שמצבו הכי חמור טופל ראשון
- עכשיו – מי שיש תוחלת חיים הכי ארוכה (שווה לנו)
- עכשיו – מי שחי הכי פחות שנים (מגיע לו)
- עכשיו – מי שיש הסיכוי הטוב להציל (שווה לנו)
- עכשיו – מי שיש הציון הגבוה: איכות חיים X תוחלת חיים (שווה לנו)

~ מילון מושגים קצר ~

- **אדם-טריפה** הוא אדם שלקה וסופו למות מחמת ליקוי זה בתוך שנים עשר חודש
- **חיי שעה** הוא מי שלא יחיה יותר מי שעה אחת
- **חיי עולם** הוא מי שיחיה חיים נורמטיביים, טבעיים
- **בריא** הוא מי שצריך את הטיפול הרפואי, ויש סיכויים טובים להצלחת הטיפול
- **מסוכן** הוא שיש לו מחלות רקע קשות, והסיכויים להצלתו נמוכים יותר

~שיקולים לקדימות~

שו"ת מנחת שלמה תניינא (ב - ג) סימן פו

בעניני הצלה ורפואה - א. דין קדימה בריפוי ובמכשיר הנשמה כתב הפמ"ג בריש סיי שכ"ח במש"ז סק"א אם יש אחד שודאי מסוכן עפ"י הרופאים וכדומה, וזה ספק, ורפואה אחת אין מספקת לשניהם, הודאי דוחה הספק עכ"ל. ולכן צריכים בעיקר להתחשב עם (1) גודל הסכנה ועם (2) הסיכויים להצלה, -

רב יובל שרלו, נייר עמדה בנושא הקצאת אמצעים לטיפולים מצילי חיים בשעת חירום
הקדימות בטיפול תינתן לפי (1) גודל הסכנה (2) והסיכויים להצלה. ככל שאפשר לדבר על רמיסיה (כלומר הפוגה במחלה) וריפוי ולא רק על הארכת חיים – הוא יהיה בעדיפות. ככל שמצבו של החולה חמור יותר – הוא יהיה בעדיפות. שני הפרמטרים האלה עלולים לסתור זה את זה, משום שככל שמצבו של החולה חמור יותר, האופק הרפואי שלו חלש יותר. כאשר יש מצב כזה, קודם האופק הרפואי.

התחשבות בגיל לא באה כלל בחשבון - ועיין בסוף מס' הוריות במשנה ובגמ' סדר של עדיפות בענין הצלה משבי וכן לענין צדקה וכדומה,

משנה מסכת הוריות פרק ג

משנה ז: האיש קודם לאשה להחיות ולהשיב אבדה והאשה קודמת לאיש לכסות ולהוציאה מבית השבי בזמן ששניהם עומדים לקלקלה האיש קודם לאשה:
משנה ח: כהן קודם ללוי לוי לישראל ישראל לממזר וממזר לנתין ונתין לגר וגר לעבד משוחרר אימתי בזמן שכולן שוין אבל אם היה ממזר תלמיד חכם וכהן גדול עם הארץ ממזר תלמיד חכם קודם לכהן גדול עם הארץ:

אך חושבני שבזמננו קשה מאד להתנהג לפי זה.

רב יובל שרלו, נייר עמדה בנושא הקצאת אמצעים לטיפולים מצילי חיים בשעת חירום
המשנה (הוריות ג, ז-ח) קובעת סדרי עדיפויות המבוססים על מעמד אישי. סוגיה זו נידונה בדברי הפוסקים וכמעט כל פוסקי דורנו קבעו כי כיום אין לסוגיה זו השלכה על ניהול בתי חולים.

רב אברהם שטיינברג, מגפת הקורונה ה'תש"פ

הלכה למעשה כבר כתבו גדולי הפוסקים בדורנו שלא נוהגים כמשנה זו.

הרב צבי שכטר, קדימה בהצלת נפשות

ובמשנה סוף הוריות (דף י"ג) הובא סדר קדימות בהצלת נפשות, ועי' בהגר"א ליו"ד סימן רנ"א ס"ק י"ח שהביא מירושלמי (הוריות ג:ה) שהסדרן קודם לפלפלן, וכנראה שהקובע בזה הוא שמקדימים להציל את זה שהקהילה צריכה לו ביותר, ועי' אגרי"מ (ח"מ ח"ב סימן ע"ד) שקשה לעשות מעשה עפ"י כללי המשנה בלי עיון גדול (ומסתמא הי"ט כי בזמננו יש הרבה נשים שעוסקות בתורה ובמצוות יותר מאשר הגברים וכו'), וכללי המשנה מיוסדים על ההנחה שלפי סדר קדימות זה נרויח יותר בעבור הקהילה). אכן, חשבון זה (של זקן מופלג ומסוכן בנגוד לצעיר בריא) לכאורה ברור לכל שנרויח יותר שנות-חיים אם נטפל בצעיר הבריא.

רב אברהם שטיינברג, מגפת הקורונה ה'תש"פ

גם גיל כרונולוגי כשלעצמו איננו מהווה שיקול להעדפת צעיר על פני זקן, אלא כחלק ממכלול גורמי הסיכון.

הרב צבי שכטר, קדימה בהצלת נפשות

אם באו שני חולים לבית החולים בב"א, ויש רק רספריטור אחד, וצריכים לקבוע למי ליתן אותו, אם לאחד שקרוב לודאי שאפשר להציל, או לשני שיש רק ספק אם יועיל, אז פשיטא שאין דוחין ודאי מפני ספק. [עיין נשמת אברהם ליו"ד סימן רנ"ב אות ב']. ...

שו"ת ציץ אליעזר חלק יז סימן עב

יז) בגדולה מהאמור מצאתי שהעלה להלכה הגאון בעל מרכבת המשנה ז"ל בספרו שלחן עצי שטים ס"א סעיף ו', הוא פוסק וז"ל: ובריא ומסוכן להציל, בריא קודם עכ"ל, הרי לנו שהבעל מרכה"מ דעתו לפסוק בפשיטות, דבאשר לפנינו להציל בריא, כי יש להציל את הבריא קודם, אע"פ שהמדובר על מסוכן סתם, אפילו כשאנינו טריפה, ואפילו לא שבטוח שחיי חיי שעה בלבד, ... פסק להעדיף את הבריא בהיות שמכל מקם התקוה לחייו מיהת של זה מובטחים יותר מחיי המסוכן, ...

יח) עוד הזכיר מה שהבאתי מכבר בספרי שו"ת צ"א חלק ט' סימן כ"ח דברי הפרי מגדים באו"ח ס"י שכ"ח במ"ז סק"א שהעלה להלכה דאם יש אחד שודאי מסוכן עפ"י הרופאים, וכדומה, ואחד ספק, ורפואה אחת אין מספקת לשניהם, **דהודאי נדחה את הספק ע"ש**. ...
כ) ... אילו היתה עומדת הבעייה שלפנינו לגבי מכוונת ההחייאה ב"ספק" ו"ודאי", אם לתת להספק או דוקא להודאי, שאנו כגוף שלישי צריכים לפסוק לנו לתתה רק להודאי, ...
ואם צדקנו בדברינו, א"כ הרי נלמד מזה בק"ו לאל כגון הנידון שלפנינו שהשאלה העומדת היא נידון של הצלת ודאי, או הצלת טריפה, ולחיי שעה, כי בודאי הדין נותן לפסוק את **ההלכה כי הטרפה והחיי שעה נדחה מפני החיי עולם**. הגם שבדרך כלל מחויבים להציל את הטרפה לחיי שעה כשם שמחויבים להציל את הבריא, ולחלל עליו את השבת עבור כן, אבל בכאן בהפגשם יחד הלחיי עולם והלחיי שעה. מחויבים אנו להעדיף את החייאת הלחיי עולם על פני החייאת הלחיי שעה, ואפילו אם הלחיי שעה איננו בגדר טריפה.

שו"ת אגרות משה חושן משפט חלק ב סימן עג

ב. שני חולים שאחד צריך לרפוי בודאי והוא רק לחיי שעה, והשני ספק אם צריך לרפוי זה אבל יכולין לרפאותו, איזה מהם קודם. ובדבר שני חולים, אחד שלפי אומדנא דהרופאים הוא רק ריפוי לחיי שעה להאריך ימיו במה שאפשר להם, ולפעמים הוא רק לסלק ממנו היסורין אבל צריך לטיפול נמרץ, והשני לפי האומדנא שלהם יכולין לרפאותו אבל אין ידוע להם אם יצטרך לטיפול נמרץ כזה שעושין בבית החולים בהיחידה לטיפול נמרץ (עמידזענסי רוס), ויש שם רק מטה אחת בהיחידה, מי קודם להכניס לשם לטיפול הנמרץ בתחלה כשבאו בבת אחת, ובדיעבד כשבא רק אחד והכניסוהו ועדיין לא התחילו לטפל בו ובא השני. הנה נראה לע"ד שאם באו שניהם בבת אחת, היינו קודם שהכניסו האחד מהם צריך להכניס בתחלה את מי שלדעת הרופאים הנמצאים שם יכולין לרפאותו אם גם לחולה זה צריך להתחיל תיכף, אם יש צורך, אף מספק. ...

~ אי טיפול / אי חיבור למכוונת הנשמה ~

שו"ת מנחת שלמה תניינא (ב - ג) סימן פו

החלטת ביה"ח להמנע מהצלת **טרפה** במכוונת ההחייאה יתכן שהיא נכונה אם אמת הוא כדבריהם שיום יום הם מצילים בה אנשים שלמים, אך גם אם אין זה כ"כ ברור, עכ"פ הרי ההנהלה החליטה כך, וכיון שכן הנני מסכים למ"ש הדרי"ג.

שו"ת ציצ' אליעזר חלק יז סימן עב

[האם] מותר ... לתקן לא להשתמש במכוונת החייאה זו כי אם לחולים שניתן לרפאותם ולהצילים **לחיי עולם** אשר אין יום שלא מובא לבי"ח חולה יהודי כזה שניתן להצילו לחיי עולם ...
וזמכיון שכאמור נחשב נידוננו **כלפנינו** הצלה לחיי עולם, מכיון שאין יום שאין חולה יהודי המובא לבי"ח שניתן להצילו לחיי עולם. ... כי במקום פיקוח נפש של הצלה לחיי עולם נדחה הדין של השבת גוף לחיי שעה אשר יסוכן ע"י החיי עולם, ופשוט. ... נראה לי להלכה כי יפה היא התקנה שתיקנה הנהלת ביה"ח ביוהנסבורג שלא להשתמש במכוונת החייאה היחידה שברשותם כי אם עבור חולים שניתן לרפאותם ולהצילם לחיי עולם, ...

הרב צבי שכטר, קדימה בהצלת נפשות

... אכן אם בשעה שבא הזקן המסוכן תחילה כבר יודעים מראש שבעוד שעה-שתים יביאו לביה"ח עוד חולים צעירים בריאים, כי כן קורה בכל יום, וברור הדבר שאין מספיק רספריטור"ז עבור כל החולים, נראה שאף זה בבחינת **באו בב"א**, ואין לנו לחבר מלכתחילה את **הזקן המופלג** המסוכן למכשיר.

~ ניתוק מכוונת הנשמה ~

שו"ת אגרות משה חושן משפט חלק ב סימן עג

ואם כבר הכניסו שם את החולה שלדעתם הוא רק לחיי שעה **אין מוציאים אותו משם**, בין שהכניסוהו כדין מחמת שעדיין לא היה שם חולה השני, ובין שעשו שלא כדין, בין שוגגין או מזידין אין מוציאים אותו משם. והטעם פשוט ... דלהחולה עצמו ליכא חיוב להציל נפש אחרים בנפשו, וכיון שהכניסוהו להיחידה לרפאותו כבר זכה בהמקום, ...

שו"ת ציצ' אליעזר חלק יז סימן עב

אם מכוונת-ההחייאה מחוברת לאדם שחיי חיי שעה, או טריפה, אם מותר לנתק אותה ממנו כדי להציל בה אדם לחיי עולם.

... (ח) לזאת נראה לי להלכה למעשה, בנידון שאלתנו, **דאסור לנתק** המכוונת המחוברת לחולה שסיכוי לחיי שעה בלבד, ולחברה לחולה שסיכוי לחיי עולם, בהיות וימיתהו על ידי כך, ואסור להמית אדם אע"פ שסיכוי רק לחיי שעה כדי להציל ע"כ אדם אחר הגם שסיכוי לחיי עולם. ... דאין להמית את הטרפה כדי להציל ע"כ את הבריא וכדברי הגדולים האמורים.

שו"ת מים חיים (הלוי) חלק ג סימן לד

איסור קירוב מיתה

מין בשו"ע (יו"ד סימן של"ט) פסק בלשון זאת: הגוסס הרי הוא כחי לכל דבריו, אין קושרין לחייו... ואין שומטין כר מתחתיו ואין נותנין אותו על גבי חול וכו' כלשון הבריתא שהעתקנו לעיל, כלומר אין עושין לו שום פעולה מאותו שנהוג לעשות למת.

והרמ"א הוסיף שם בהגה: **וכן איסור לגרום למת שימות** מהרה כגון מי שהוא גוסס זמן ארוך ולא יוכל להפרד אסור להשמיט הכר והכסת מתחתיו, מכח שאומרים שיש נוצות מקצת עופות שגורמים זה, וכן לא יזיזנו ממקומו, וכן אסור לשום מפתחות בית - הכנסת תחת ראשו כדי שיפרד, **אבל אם יש שם דבר שגורם עכוב יציאת הנפש כגון** שיש סמוך לאותו בית קול דופק כגון חוטב עצים או שיש **מלח על לשונו ואלו מעכבים יציאת הנפש מותר להסירו** ואין בזה מעשה כלל אלא שמסיר המונע עכ"ל. ...

נמצינו למדים מעתה דבר גדול, שכשם שאסור לקרב מותו של גוסס שטרם הגיע זמנו למות, כך אסור להאריך את חייו באמצעים מלאכותיים כהשמעת קול חטיבת עצים או הנחת גרגיר מלח בפיו משום שכבר הגיע זמנו להפרד מן העולם, וגם זה הוא נגד רצונו יתברך. פרט כמובן לרופאים אם חושבים הם שבהארכת חייו של הגוסס יהיה זיק של תקוה לרפאו, ועיין בשו"ת "שבות יעקב" אורח - חיים חלק ראשון סימן י"ג וזה ברור. ...

דין מכונת הנשמה

... דין הגרגיר שמותר להוציאו מלשון הגוסס הוא הדמיון השלם למכונת הנשמה מלאכותית, כי היתר הוצאת גרגיר המלח הוא מוסכם ופשוט לדעת כל הפוסקים ללא שום חולק, ונתבאר עיקר הטעם מפני שאין זה אלא הסרת המונע, ... ועתה כאשר רואים אותו מתיסר בגיסיתו ואין מרפא למחלתו, וגרגיר המלח מאריך יסורי גיסיתו מותר לסלקו. מעתה הרי מכונת הנשמה היא דומה בדומה ממש, שחולה זה כאשר הובא אל בית-החולים במצב מסוכן חיברו אותו אל מכונת הנשמה והחיהו חיים מלאכותיים כדי לטפל בו ולרפאו, וכאשר נוכחים הרופאים לדעת שאין מזור למכתו, **הרי פשוט שמותר לנתק את החולה מן המכשיר שאליו חובר.**

ולא זו בלבד כאשר חדל החולה לנשום בכחות עצמו וכל חייו באים לו מכח ההנשמה המלאכותית שבודאי מותר לנתקו, אלא גם כאשר יכול הוא עדיין לנשום בקושי רב בכחות עצמו והמכונה עוזרת לו בהנשמה, גם אז אם נואשו הרופאים מרפואתו מותר לנתקו ממכונת הנשמה, שהלא בנדון גרגיר המלח הגוסס נושם בכחות עצמו, אלא ששימתו כבדה עליו כהגדרת גוסס שכתבנו לעיל ומותר לסלק גרגיר המלח והוא הדין במכונת הנשמה. ולא זו בלבד ש"מותר" לנתק חולה כ"ל ממכונת הנשמה, אלא אף גם זאת שאם אינו יכול לנשום כלל בכחות עצמו "אסור" להשאירו מחובר למכונה. כי אחרי שחדל לנשום אין הוא יותר בכלל "כל אשר נשמת רוח באפיו", והחיים אשר הקציבו לו מן השמים תמו, ודמות - חיים נוספים אלה בעזרת מכונת הנשמה הם ביזוי צלם דמות האדם שמת למעשה, ואנו מחיים אותו נגד רצון האלקים אשר בראו ויצרו, וחובה איפוא לנתקו מהמכונה ולהשיב נפשו למנוחתה. ...

שו"ת ציצ' אליעזר חלק יג סימן פט

... ועיקר החילוק הוא בין כשבפעולתו מסיר רק הגורם החיצוני שאיננו מביא לו חיות עצמי, ושאסור משום כך בכלל להשים דבר כזה כדי לעכב יציאת נשמתו, שבכה"ג מותר להסיר אפילו כשעושה מעשה. לבין היכא שיש לו עדיין חיות עצמי כל שהוא, ואשר בפעולתו גורם לעשיית מעשה של קריבת יציאת הנשמה שאסור. ...

(ט) באופן שיוצא לנו לפי האמור שגם אליבא דהרמ"א מותר בנידוננו לעשות אפילו גם מעשה בקום ועשה כדי להסיר מכשיר-הנשימה בהיות שעיי"כ מפסיקים רק תנועת-החיות הבאה לו מן החוץ ואין עושים מעשה כלל שיש בה בכדי להפסיק חיות עצמית, באשר שהתברר שכבר מופסקת היא.

ועוד זאת למדנו מהאמור שאם הסירו מכשיר-הנשימה כדי לברר חיותו, או שנפסקה מאיזה סיבה שהיא, ומתברר שאין לו כבר חיות עצמי לא מהמוח ולא מהלב, שאזי לא רק שמותר שלא לחברו עוד אל גופו, אלא שיש איסור על כך, בהיות שברור כבר שזה לא יביא לו חיות עצמית ויגרום רק להארכת עיכוב יציאת נפשו בלבד, ואם עברו וחיברו יש מן החובה להסירו. ...

להצעת כבודו [פרופ' דוד מ. מאיר המנהל הכללי של בית החולים שערי צדק] בזה, והיא: כל חולה המובא לחדר מיון אחרי תאונה, הרעלה וכו', אפילו אלה שנמעד מוחם - יש לבצע בו מיד כל פעולות החייה האפשריות, כולל חברו לכל המכשירים הקיימים. מכשירים אלה יוצמדו לשעונים הדומים לשעוני שבת ויופעלו לתקופות קצרות, למשל /שתיים עשרה/ או /עשרים וארבע/ שעות. בפרק זמן זה יוכלו הרופאים לבחון את כל הממצאים הקליניים בסיוע כל בדיקות העזר כגון בדיקות מעבדה, רנטגן וכו', ולהחליט אם לחולה יש סיכוי כלשהו להשאר בחיים, ואז כשתופסק פעולתם - יפעילו אותם מחדש מיד. במידה שיתברר, למשל, כי המוח נמעד ואין לחולה כל תקוה, או שנשברה מפרקתו ויש נתוק שלם בין מוחו לגופו. כשיפסיק המכשיר לפעול, לא יהיה הרופא חייב להפעילו מחדש, ע"כ הצעתו.

והנה אני סומך את שתי ידי על הצעתו וקורא לה קילוס. ולפי מה שביארתי וביררתי לעיל בדברי את ההלכה בזה, אפשר לומר שהיא גם למן המהדרין, אבל עם הוספה זאת. שגם אחרי כל הבדיקות המפורטות בהצעתו כשתופסק פעולתם של המכשירים ע"י השעונים, **יש לעשות עוד גם בדיקה לאת יכולתו של החולה לפעולת נשימה עצמונית** ל - /אחת/ או /עשרים/ דקות, ובמספר בדיקות חוזרות כאלה (כפי שכבו' מזכיר מזה במכתבו לפני כן). ובמדה שיתברר שאינו יכול לעשות כן, אזי כבר לא יהיה הרופא חייב להפעילו מחדש. כי אין לזוז מדברי חז"ל שבדיקת חוטם לפעילות הלב והנשימה העצמית היא הקובעת בזה.

רב יובל שרלו, מכתב אישי

שעון שבת לא עובד טכנולוגית (ראה כתב עט רפואה ומשפט, פרק ד' סעיף ג). [ובכן הנוהל הרווח בב"י"ח הוא לא לנתק חולה מכונת הנשמה אלא "להוריד את הגז" – זאת אומרת: כל הנשמה מחייבת גם טיפול תרופתי תומך. אם לא מעניקים את הטיפול הזה, כגון תרופות לנרד"ו וכדו' – ההנשמה הופכת לפחות ופחות יעילה. לאמור: לא עושים פעולת ניתוק אקטיבית, אבל לא עושים גם פעולה אקטיבית של תמיכה בה. **[לא ממשיכים תמיכה תרופתית]**.

הרב צבי שכטר, קדימה בהצלת נפשות

וכן נראה שאם כבר חברו את הזקן המופלג לרספריטור, ואח"כ הבינו שלא הי' כדאי, **כי הרבה צעירים יבואו עוד, שמן הנכון לרופאים לקבוע על הזקן הזה החלטה של DNR**, כי לגבי התחלת הטיפול החדש עבור החולה הזקן בנגוד לטיפול בצעירים, זה כבר נחשב כבאו בב"א, ועלינו להקדים הטיפול בצעירים הבריאים, ואין בזה משום אין דוחים נפש מפני נפש, כי אין כאן רציחה בקו"ע, אלא רק אי-קיום הדין של לא תעמוד על דם רעך, ובאם הרופא אין ביכולתו לטפל בכולם ביחד, צריך להקדים את אלו שיצא מהם יותר ריוח לקהילה, וכאמור.

שו"ת מנחת שלמה תניינא (ב - ג) סימן פו

אולם **להעביר מכשיר הנשמה** מחולה לאחר שהוא במצב (1) יותר קשה או (2) שיש לשני יותר סיכויים להצלה מסופקני מאד, **כי יתכן דחשיב כאילו הראשון כבר זכה במכשיר**..., וכן אם כבר התחיל הרופא להתעסק עם חולה מסוכן מסתבר דכמו שהעוסק במצוה פטור מן המצוה, כך הוא פטור - ואולי אסור - מלהניח את הראשון ולהתעסק עם השני כששניהם בסכנה, אף אם יש יותר סיכוי להציל את השני. אגיד לו נאמנה שאין אני קובע מסמרים בכל מה שכתבתי כי השאלות הן חמורות מאד, **ואינני יודע ראיות ברורות**.
... וגם חושבני שאף אם נאמר שלצורך הצלת נפשות חייבים גם לגזול מאחרים, אפי' בכה"ג דלא אפשר כלל בתשלומין, מ"מ אסור לו לעשות מעשה ולהשתמש במכונה שלא ברשות, שהרי **אם כבר התחילו בהצלת הטרפה יותר נראה שאסור אז לנתק ממנו את המכונה למען הצלת אדם שלם** כי אז זה נחשב כמעשה בידים, ...

הרב שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל מכתב לפרופ' שמעון גליק

בנוגע למכשיר הנשמה חושבני שתלוי בשיקול דעת של הרופא ואם עפ"י רוב זה כבר **ללא תועלת** מוטב להעביר את זה לשני.

הערות העורך: וכן כתב באריכות חתנא דבי נשיאה **הרב זלמן נחמיה גולדברג**, בשו"ת עמק הלכה אסיא (הוצאת מכון שלזינגר וקרן עמק הלכה, ירושלים תשמ"ו) עמ' 64-83. ויעויין בספר אסיא ז', עמ' 148 - 148, **דעת הגרשז"א שניתוק ממכונת הנשמה אינה רציחה בידיים אלא הסרת המונע**, עייש"ה. וכן הובא **בנשמות אברהם** כרך ד' חלק יו"ד סי' שלט סק"א עמ' קמב בפסקה ב.

רב אברהם שטיינברג, מגפת הקורונה ה'תש"פ

גם חולה שסיכוייו יותר קטנים לשרוד, אך הוא כבר מחובר למכשיר הנשמה, אין להעביר ממנו את המכשיר לאחר, אף שסיכוייו גדולים יותר²⁴², ואפילו הוא טריפה או חיי שעה, והדבר נעשה עבור שלם²⁴³. **ויש מי שכתבו שבכל מקרה מותר להפסיק את הטיפול בחיי שעה, ואפילו לנתק ממכשיר הנשמה, על מנת להציל את החולה לחיי עולם**²⁴⁴, ובלבד שלפי ההערכה החולה לא ימות מייד עם הניתוק של מכשיר הנשמה ויוכל לנשום בכוחות עצמו לפחות מספר שעות²⁴⁵; **אבל אם על פי רוב המשך הטיפול בחולה המונשם הוא כבר ללא תועלת על פי שיקול דעתו של הרופא, וכל הפעולות המתוארות לעיל נקטו ועדיין יש מחסור במכשירי הנשמה, ויש חולים עם סיכויים סבירים לשרוד שזקוקים למכשיר הנשמה יש שכתבו שמוטב להעביר את מכשיר הנשמה למי שסיכוייו לחיות – גדולים יותר**²⁴⁶.

MAN: While we all would prefer to not "play God", there are times in life where one is called upon to make life and death decisions. Such decisions are never easy, yet having Jewish Thought to support our grappling with these dilemmas provides us the strength to carry them out with integrity and equity.

הרופא כל בשר ישלח רפואה שלימה לכל חולי עמו ולכל אוהבי עמו